

Wie het energie- en klimaatbeleid lief is, laat kritiek daarop niet aan PVV en FvD over

Remco de Boer is onderzoeker en publicist op het gebied van de energietransitie. Reageer via expert@fd.nl.

Soms is het feit dat een rapport verschijnt belangrijker dan de inhoud, zoals bij de studie die het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) vorige week presenteerde. Daarin is becijferd wat de doelen uit het in 2013 gesloten Energieakkoord kosten. Samen met de kosten van de toename van het aantal elektrische auto's tot 2020, gaat het om €52 mrd in de periode 2000-2050.

Zo'n prijskaartje maken is allesbehalve eenvoudig. Hoe hou je bijvoorbeeld nieuw en bestaand beleid goed uit elkaar? Sowieso is in de toekomst kijken lastig, want de onzekerheden zijn groot. Niet de precieze hoogte van het bedrag is daarom nieuws, maar dat er nu eindelijk een bedrag op tafel ligt.

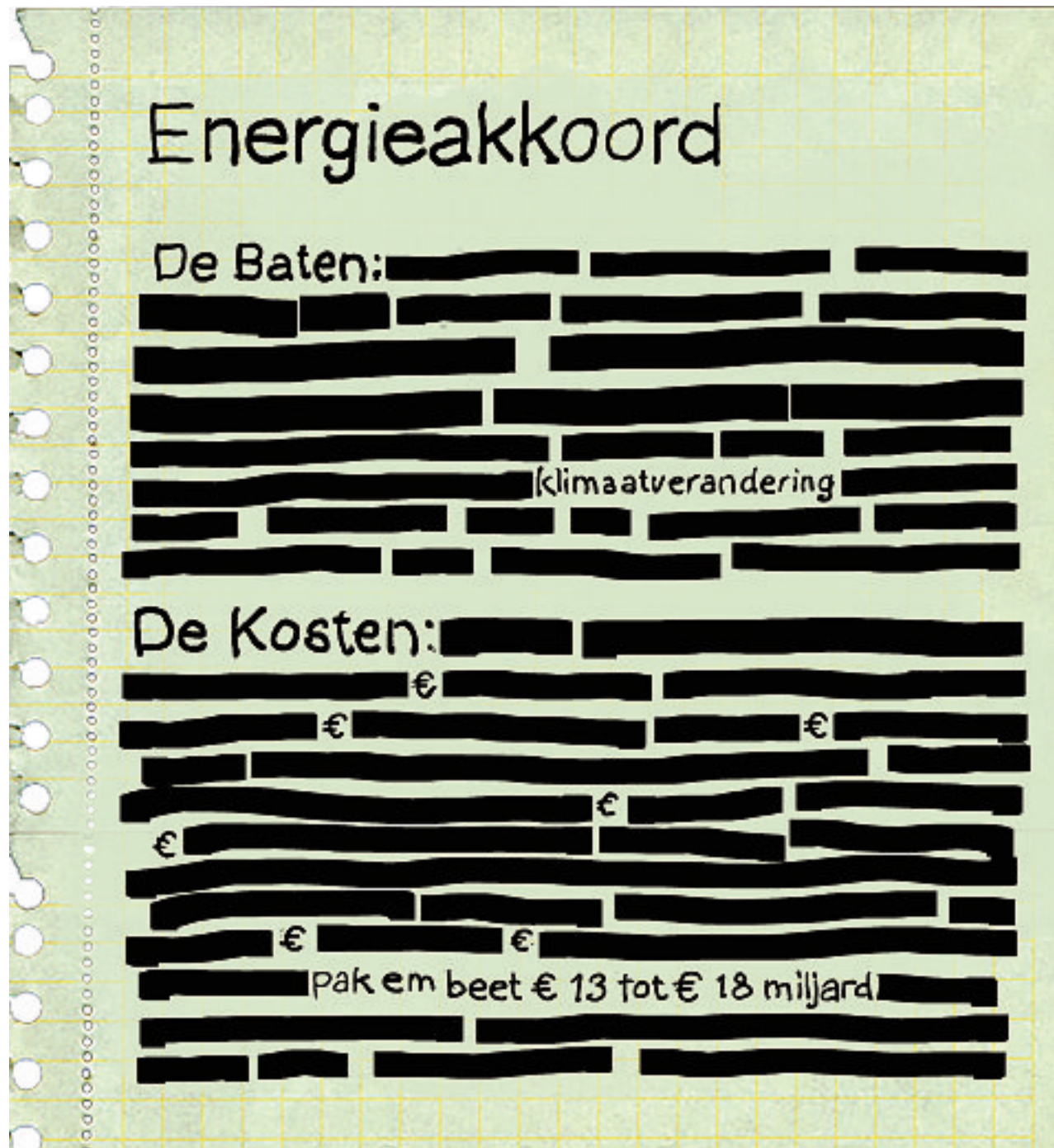
Dat het bijna zeven jaar heeft geduurd voordat de kosten bekend waren, is vooral saillant als je bedenkt dat het Energieakkoord een gamechanger in het Nederlandse energie- en klimaatbeleid was.

PBL en het Energieonderzoek Centrum Nederland maakten in 2013 een rapport over het Energieakkoord. Hoewel dat wel enig inzicht in de kosten gaf, ontbrak daarin een totaalbeeld. In het Energieakkoord zelf stonden bedragen van enkele tientallen miljoenen tot een paar honderd miljoen. Van €52 mrd of een bedrag dat daar maar enigszins in de buurt komt, was geen sprake. Wel werd gesproken over '€13 mrd tot bijna €18 mrd' aan 'investeringen'. Maar investeringen zijn geen kosten.

Hoe kan het dat een totaalbeeld van de kosten ontbrak? De korte verklaring is dat er aan zo'n raming geen behoefte was. Zowel maatschappelijk als politiek was er brede steun voor de doelen in het akkoord. Bovendien was het belangrijkste doel — de verdrievoudiging van het aandeel hernieuwbare energie in slechts zeven jaar tijd — een eis van de Europese Unie. Oftewel, Nederland moest wel.

'*Whatever it takes*', we gaan het sowieso doen, dat was de teneur, ook bij meer behoudende partijen zoals VVD en CDA. Hun sporadisch tegensputteren de afgelopen jaren was vaak vooral voor de bühne en ging niet over de totale kosten, maar over de kostenverdeling.

Nog altijd steunt een zeer ruime Kamermeerderheid het Nederlandse energie- en klimaatbeleid. Fundamentele kritiek komt alleen van PVV en Forum voor Democratie (FvD), partijen die zich nadrukkelijk profileren als

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

anti-establishment en niets van ambitieus energie- en klimaatbeleid moeten hebben. Met name druk van FvD heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat PBL vorige week de kosten van het Energieakkoord heeft gepresenteerd. Druk van een fervent tegenstander.

HARTSTOCHTELIJK

Maar als alleen tegenstanders kritiek hebben, word je als voorstander met kritiek al snel in de PVV-FvD-hoek gezet. En dat zorgt ervoor dat het stil is. Te stil. Want er is wel degelijk reden voor kritiek, ook als je voor ambitieus beleid bent.

Zo maakt het gebrek aan debat over de kosten van de transitie — waarvan de €52 mrd voor het Energieakkoord maar een klein deel is — dat er nauwelijks discussie is over een cruciaal onderwerp: kostenoptimalisatie. Is wat we doen wel kostenefficiënt?

En hoe transparant is de besluitvorming? Van de onderhandelingen voor het vorig jaar gesloten Klimaatakkoord heeft het kabinet alleen geanonimiseerde versies vrijgegeven. Die onderhandelingen had de politiek aan maatschappelijke organisaties, bedrijven en belangenbehartigers uitbesteed.

Zelfs achteraf valt niet te reconstrueren wie waarvoor of -tegen heeft gelobbyd. Vooral de PVV ageert tegen deze aanpak. Maar ook wie hartstochtelijk vóór de transitie is, zou zijn wenkbrauwen kunnen optrekken.

Een heel andere buitenstaander was nodig om twee weken geleden de vinger op weer een andere zere plek te leggen. Volgens de Algemene Rekenkamer schiet het Programma Aardgasvrije Wijken op vrijwel alle vlakken ernstig tekort. Ook wie heel graag 'van het gas' wil, zou de cocktail van goede bedoelingen, amateurisme en gebrek aan sturing pijn moeten doen. Toch is de kans klein dat het oordeel van de Rekenkamer gevolgen heeft.

VALLEN EN OPSTAAN

Voor ambitieus energie- en klimaatbeleid is draagvlak essentieel, benadrukt een brede meerderheid in de Tweede Kamer. Maar voor draagvlak is in de eerste plaats vertrouwen nodig. En vertrouwen krijg je alleen als je alles op tafel legt, ook wat er fout gaat, ook wat het allemaal kost. Vertrouwen krijg je niet door krampachtig kosten buiten beeld te houden, door passages in verslagen weg te lakken of door

maar wat aan te rommelen met een van de heetste hangijzers in je beleid. Leg je het niet zelf op tafel, dan zullen anderen dat wel voor je doen. En dan zijn de rapen gaar.

Ligt de focus eenmaal op het negatieve, dan sneeuwen de baten van energie- en klimaatbeleid volledig onder, baten die nu sowieso veel te weinig naar voren worden gebracht. Vaak wordt als reden voor ambitieus beleid alleen het strijden tegen 'klimaatverandering' genoemd. Voor een deel van de kiezers is dat niet genoeg, zeker niet als ze het prijskaartje horen.

Heb het nadrukkelijk ook over de baten. Over schonere lucht, over minder afhankelijkheid van het buitenland voor onze energie, over hoe Nederland alles heeft om dé vestigingsplaats voor groene industrie te worden, inclusief de werkgelegenheid die daarbij hoort.

Iedereen snapt dat de grondige verbouwing van ons land niet zonder slag of stoot gaat. Dat gaat de komende dertig jaar met vallen en opstaan, kost geld en doet soms pijn. Maar het levert ook veel op. Heb het over beide kanten — open, eerlijk en reëel. Wie de energie- en klimaattransitie lief is, laat de kritiek daarop niet aan PVV en FvD over.

Vertrouwen krijg je alleen als je alles op tafel legt, ook wat er fout gaat, ook wat het allemaal kost